

DEN GRØNLANDSKE RADIOAVIS

Af Jørgen Benzon

Et kapitel er endt i Den grønlandske Radioavis' historie, og et nyt er begyndt. I lighed med Radiofonien og Filmtjenesten er Radioavisen blevet overført til Kulturministeriet efter fra sin start at have været et barn af Ministeriet for Grønland.

Overgangen fandt sted den 1. januar 1966 og nogle dage senere modtog Radioavisen et venligt brev fra dens nye minister, Hans Sølvhøj, der bød Radioavisen velkommen. Dette er faktisk det mest opsigtsvækkende i den nye ordning; egentlige ændringer er ikke sket og forventes heller ikke at finde sted. Radioavisen vil bevare sin uafhængighed og sin organisatoriske opbygning, men alligevel vil det være naturligt her at benytte lejligheden til at gøre en slags status over den øjeblikkelige situation.

Når det så dristigt blev sagt, at et kapitel i Radioavisens historie var overstået, var det i høj grad at simplificere sagen. Hvis tiden fra Den grønlandske Radioavis' egentlige start i 1942* og til overgangen til Kulturministeriet i 1966 virkelig skulle skrives, ville det blive et meget langt og meget spændende kapitel, indeholdende beretninger om de første spæde pip i et interimistisk lokale i den daværende telestation i Godthåb, den gradvise udvikling, det nære samarbejde og den fælles redaktion med Grønlandsposten og mange interessante oplysninger om den kæde af grønlandske og danske medarbejdere og redaktører, der på så udmærket måde har løst den opgave at holde den grønlandske lytterbefolkning orienteret om udviklingen i verden såvel som i Grønland selv og altid holdende pressefrihedens gyldne fane højt.

Tiden og pladsen her tillader imidlertid ikke at dvæle ved dette højst interessante kapitel. Det må overlades til andre, f. eks. Tidsskriftets redaktør, der selv har gjort pionerarbejde i Den grønlandske Radioavis' tjeneste. Min opgave er kun at orientere læserne om Den grønlandske Radioavis' situation, formål og opgaver ved indledningen til den nye tidsalder.

Radioavisen har i dag til huse i Radiofoniens bygning i Godthåb, en af byens nyere og smukkere bygninger. Pladsforholdene er endnu nogenlunde tilstrækkelige, men blandt Radioavisens mange ønsker er en kontorudvidelse i takt med den tilbygning,

* Se Finn Gad: Grønlands Historie, side 250.

som der foreligger skitse til for Radiohusets vedkommende, og som venter på de bevillende myndigheders startsignal. Radioavisen bor på første sal med en enestående udsigt over Sletten i Godthåb, der blot for et årstid siden lå næsten jomfruelig hen, men nu rummer Grønlands største hus på seks etager med en masse lejligheder samt adskillige en- og tofamilies huse.

I Radioavisens kontorer virker to grønlandske og to danske medarbejdere, der producerer fire udsendelser i døgnnet efter nedenstående opstilling:

Morgenudsendelse – dansk	(08.00–08.05)
Morgenudsendelse – grønlandsk	(08.05–08.10)
Middagsudsendelse – dansk	(12.30–12.39)
Middagsudsendelse – grønlandsk	(12.39–12.50)
1. aftenpresse – grønlandsk	(18.40–19.00)
1. aftenpresse – dansk	(19.00–19.15)
Aktuelt kvarter – dansk og grønlandsk	(19.15–19.30)
2. aftenpresse – grønlandsk	(22.40–23.00)
2. aftenpresse – dansk	(23.00–23.15)
Om søndagen sendes de to aftenpresser samt en speciel sportsudsendelse (dansk/grønlandsk) kl. 18.40–19.00.	

Om de enkelte udsendelsers mere specielle karakteristika kan oplyses:

Morgenudsendelsen har til opgave kort at informere lytterne om de vigtigste udenrigspolitiske og danske begivenheder sket indenfor de sidste 12–16 timer, hvorfor hvert oplæst telegram kun er på et par linier.

Middagspressen indeholder formiddagens nyhedstelegrammer især af udenrigspolitisk karakter, men bringer dog også lokale nyheder, i første række stof fra Godthåb, idet man så vidt muligt undgår *lokalt* Godthåb-stof i aftenudsendelsen, der betragtes som dagens hovedudsendelse.

Aftenudsendelsen: På grund af de forbedrede lytteforhold i aftentimerne samt i øvrigt ud fra opfattelsen af, at den færreste del af lytterne på denne tid er optaget på arbejdspladserne etc. betragtes som nævnt den tidlige aftenpresse som dagens hovedudsendelse. Her bringes de vægtige grønlandske nyheder, det være sig enten indhentet fra København eller stammende fra Grønland selv. Samtidig forsøges opnået en nogenlunde balance indenfor de tre nyhedsgrupper: Grønland, Udland og Danmark.

Aktuelt kvarter: Der lægges vægt på at holde lytterne orienteret om begivenheder og udvikling i ind- og udland. Hvert Aktuelt Kvarter består næsten altid af to bidrag, et lokalt grønlandsk og et udenrigspolitisk; det sidste i form af en baggrundsorien-

Suso Heinrich er datter af den afdøde storfanger Julius Heinrich i Kangigdlermiut. Hun blev sidste år nysproglig student fra Sortedamsgymnasium i København. I slutningen af 1966 rejser hun til København for at påbegynde et juridisk studium. Indtil da gør hun tjeneste som oversætter og speaker i den grønlandssprogede afdeling af Radioavisen. Foto: Jørgen Svensson

tering til dagens begivenheder. Det grønlandske emne belyses som regel i form af en samtale. Først sendes 6–7 minutter dansk stof, derefter det tilsvarende grønlandske.

Den sene aftenudsendelse: Efter mange ønsker og i øvrigt på grund af personalsituationen er denne udsendelse en ren gentagelse på bånd af den tidligere aftenudsendelse.

Teoretisk råder Radioavisen over to faste nyhedskilder: a) to daglige telextransmissioner fra Ritzaus Bureau hver på tolv minutter, og b) direkte og genudsendelser (10.15–10.30 og 14.30–15.10 grønlandsk tid) af Danmarks Radios radioaviser, retningsudsendt på specialantenne over kortbølge til Grønland. I praksis ligger forholdet således, at mens de to daglige Ritzau-transmissioner som regel går igennem, er de atmosfæriske forhold jævnligt sådanne, at de danske radioaviser slet ikke kan høres. Kort kan det udtrykkes således, at $\frac{2}{3}$ af samtlige udsendelser indenfor årets 12 måneder ikke har kunnet høres og nedskrives på grund af dårlige atmosfæriske forhold.

De to gange tolv minutters fjernskrivertransmission fra Ritzaus Bureau udgør kun ca. 10 procent af det nyhedsmateriale, der oplæses i de forskellige radioaviser. Da modtagerforholdene for de udsendelser, der kommer fra Danmark specielt til Grønland, er så dårlige som de er, har man en aftale med Ritzaus Bureau om fortrinsvis at sende rene danske nyheder. Det vil sige, at man er henvist til at hente næsten alle udenlandske nyheder ved direkte aflytning af udenlandske stationer. Den nuværende redaktørs favorit er så udpræget B.B.C., hvis udsendelser som regel kan høres fint i Grønland. På denne baggrund er den grønlandske lytterbefolkning også samtidig sikker på at få de allerfriskeste nyheder, da B.B.C. aflyttes hver time.

Til dagens hovedudsendelse, kl. 18.40–19.15, samler man afsluttende de seneste nyheder op fra en B.B.C.-udsendelse kl. 17.00, grønlandsk tid, hvilket svarer til kl. 21.00 dansk tid. I visse tilfælde kan man også modtage den danske radioavis' 22-udsendelse (18.00, gr. tid) over mellembølge, hvilket vil sige, at den grønlandske lytterbefolkning i visse tilfælde også kan få de allerseneste danske nyheder med.

Endelig kan det oplyses, at redaktionen holder seks danske dagblade og enkelte fagblade, hvilket sammen med de fra Statens annonce- og reklamekontor fremsendte udklip fra danske aviser om grønlandske emner bidrager til en del af stoffet i radioaviserne samt giver redaktionen almindelig baggrundsviden om i første række danske indenrigspolitiske, kulturelle og økonomiske forhold.

I København har Radioavisen knyttet forbindelse med en dansk journalist, der hovedsagelig benyttes som korrespondent til Aktuelt Kvarter i form af interviews med politikere, videnskabsmænd og andre, der er med til at danne „Grønlandspolitikken“ og det almindelige begrebsbillede om Grønland.

For kort at give læseren indtryk af en almindelig aftenradioavis' indhold, opbygning og stoffets kilder tages her som eksempel den radioavis, som oplæstes den dag, denne artikel blev skrevet:

1. U.S.A.s forsvarsminister om Amerikas kernevåben-raketers formåen (kilde: B.B.C. kl. 16).

2. Premierminister Wilson i Underhuset om Rhodesia (B.B.C. kl. 17).

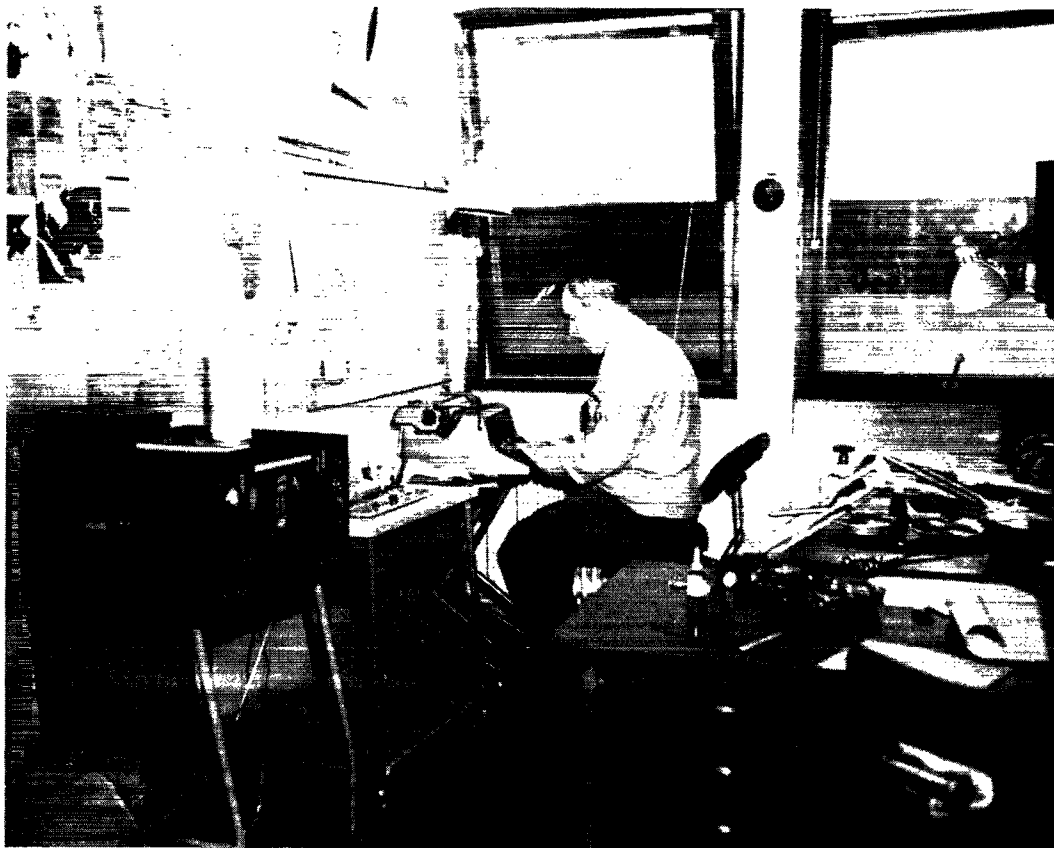

Foto: Jørgen Svensson

Et blik ind i et af redaktionslokalerne på første sal i Radiohuset. Den store modtager og båndoptager er uerstattelige arbejdsredskaber. På kortbølge forsøger man hver dag at tage de retningsbestemte udsendelser fra Danmark, men som regel med magert resultat. Langt bedre går B.B.C. igennem og danner derfor jævnligt rygraden i Radioavisens udlandsstof.

3. Tilbagetrækning af indiske og pakistanske tropper begyndt (B.B.C. kl. 17).
5. Boliger til Landsrådsformand og sekretariatschef påbegyndes nu (v. redaktionen, Godthåb).
6. 37 hvidfisk fanget ved Egedesminde (korrespondenten).
7. Indbrud, Egedesminde (korrespondenten).
8. Lærerne protesterer mod manglende skolebyggeri og manglende regler for ferie og orlov (korrespondenten, Egedesminde).
9. Magister Chr. Vibe om isbjørne-konferencen i Alaska (uddrag af artikel i tidskriftet „Grønland“, fremsendt i fortryk til Radioavisen).
10. Folketingets møde (Ritzaus Bureau-telex).
11. Den danske regering vil klage over England til Efta (R.B.-telex).

12. Elektriker-strejke truer mod Københavns kommune (R.B.-telex).
13. Attentat mod jugoslavisk ambassade i København (R.B.-telex).
14. Ny chefredaktør på AKTUELT (R.B.-telex).
15. Tina-bortførersken i dommervagten (R.B.-telex).
16. Tankskibet A.P. Møller præsenteret. (R.B.-telex).

Den danske og den grønlandske radioavis var den dag helt identiske. I andre tilfælde kan der være forskel på stoffet. Lederen af den grønlandsk-sprogede radioavis har fuld ret til at skyde det stof ud, som han ikke mener har interesse for de grønlandske lyttere. Det samme gælder selvfølgelig den dansk-sprogede radioavis.

Det daglige tempo på Radioavisen er, mildt sagt, ikke særlig langsomt. Det holder vi jo nok til, men forholdet nævnes her, fordi dette tempo desværre forhindrer et meget vigtigt virkefelt: uddannelse af unge grønlandske journalister. Medarbejderstaben er så spinkel og arbejdsopgaverne så mange, at man må se i øjnene, at man ikke kan afse den tid, der er nødvendig til at ophjælpe og uddanne en grønlandsk elev. Ikke mindst af denne grund må det anses for uhyre vigtigt, at den nuværende medarbejderstab udvides. Målet for Radioavisen må være at den helt igennem bemannes med grønlandske journalister. Det er et mål, der for øjeblikket synes at ligge ret langt borte.

I denne forbindelse vil det i øvrigt nok være korrekt at nævne, at den spinkle medarbejderstab forhindrer væsentlige former for ønskelig aktivitet. Hverken de grønlandske eller de danske medarbejdere kan tillade sig at foretage reportage- eller nyhedsrejser i Grønland i det omfang det er ønskeligt. Dette er ikke stedet til klageråb, men det kan da oplyses, at i en periode, hvor den ene danske medarbejder holdt en velfortjent to måneders permission uden for Grønland, var den anden danske medarbejders daglige arbejdstid i de to måneder fra kl. 7.00 til kl. 19.30 uden ophold. Heldigvis blev han ikke i den periode ramt af alvorlig sygdom ud over en forkølelse, hvis udvikling fulgtes med stor interesse af lytterne over hele Grønland. Det var synd for lytterne; de burde ikke involveres i medarbejderstabens sygdoms- og sundhedsforhold.

Radioavisens faste rygrad i den *indenlandske* tjeneste er de uvurderlige korrespondenter i de grønlandske byer. I de fleste tilfælde findes både en dansk og en grønlandsk. Telegrammer, som fremkommer fra disse korrespondenter, benyttes så godt som 100 procent, dels ud fra den betragtning, at Radioavisen er det eneste *daglige* nyhedsorgan i Grønland, dels for at kunne bidrage til at ophjælpe den grønlandske fællesfølelse og dels for at anspore korrespondenterne til fortsat at sende stof.

Radioavisen stræber ganske naturligt efter at gøre nyhedsorienteringen så aktuel og bred som mulig. I denne forbindelse er det ganske naturligt at nævne, at man for øjeblikket arbejder med to projekter. Det ene er allerede optaget på finanslovsfor-

Selvom Radiofonis nye kortbølgesender har gjort lytteforholdene i Grønland en del bedre, er det dog stadig flere steder svært at høre Radioavisens udsendelser. Her er redaktøren af Radioavisen i gang med oplæsningen. Foto: Jørgen Svensson

slaget. Det drejer sig om installationen af en såkaldt RTT-skriver. Det er, populært sagt, en fjernskriver, der modtager rundspredte fjernskrivertelegrammer. De fleste store telegrambureauer har en sådan tjeneste. Fra stationer placeret i Europa og Amerika udsendes signaler, der ved hjælp af en radiomodtager, som gennem en converter er koblet til en fjernskriver, fremkommer som almindelige nyhedstelegrammer, overalt hvor der er opstillet et modtager-system. Man har allerede i Godthåb gennemført – ved venlig assistance fra Televæsenet – en flere ugers forsøgsrække, der viser at systemet vil kunne fungere tilfredsstillende, og det kan i øvrigt videre oplyses, at tilsvarende installationer findes på de to amerikanske forsvarsanlæg i Grønland.

Det andet projekt går ud på oprettelse af en særlig redaktion i København for Radioavisen. Tanken er, at en journalist – eventuelt i form af et halvdagsjob – skal

tage sig af de nyheder, som har særlig interesse for den grønlandske lytterbefolkning og fremsende dem til Grønland over fjernskriver og senere telefon. Han skal grundigt gennemlæse danske dagblade og fagblade med „grønlandske øjne“, han skal have sin daglige gang i Grønlandsministeriet og andre relevante ministerier og institutioner og kort sagt virke som fast korrespondent til Radioavisen. Muligvis vil ordningen kunne gennemføres i samarbejde med Ritzaus Bureau.

Dette er i korte træk Den grønlandske Radioavis' situation i dag. Læseren vil muligvis have bemærket, at begrebet pressefrihed ikke er blevet nævnt. Det skyldes simpelthen, at problemet ikke har været aktuelt i – hvis jeg kan udtrykke det således – „negativ retning“. Radioavisen virker under den mest udprægede form for pressefrihed. Selvom Radioavisen er en statsinstitution, hvis eneste direkte overordnede i Grønland er landshøvdingen, gennemføres den frie redaktionelle linie konsekvent. Det er sagt om den grønlandske radioavis, at det er den frieste presseinstitution, der findes. Den kender ikke til begreb som radioråd, lytterorganisationer, annoncører, dagspressekritik, politiske tilhørsforhold og lign.; dens eneste rettesnor er redaktionens journalistiske samvittighed.

Om det er lykkedes at leve op til dette høje ideal er selvfølgelig ikke for redaktøren at afgøre; det eneste han kan sige er, at det er den frieste journalistiske arbejdsplads han hidtil har været knyttet til.

Godthåb, den 28. januar 1966.